

Troll og sjakk

I sommer fikk vi en grusom påminnelse om at det finnes mye som er viktigere enn sjakk. Svært mye viktigere. Mye er sagt om den forbilledlige måten vi og våre statsledere har møtt angrepet på alt det vi står for på. Jeg har ingen fornuftige ord å føye til, og dette er tross alt bare en sjakkspalte. Jeg gir derfor ordet til en som gjør bedre bruk av det, Lillebjørn Nilsen. I 1988 ga han ut sangen Troll med denne teksten:

"Du tror at de gamle trollene bor
i en eller annen kurant foss?
Eller trygt forvart i berget det blå?
Nei, trollene finnes iblant oss!

De bor ikke lenger i berget det blå.
De har lært seg å myse mot solen.
De har lært seg å snakke menneskespråk.
Og sitte pent på stolen.
Og sitte pent på stolen.

...

For trollene hater mennesket.
Og alt som mennesket søker
i sitt dyrebare fellesskap
av sang og spill og bøker.
I historien som i eventyr
lar trollet seg overliste.
Men i vår egen samtid
har vi ingen tid å miste!
Vi har ingen tid å miste!

De liker ikke mennesker.
De hater vår kultur.
Og vår åndelige arv.
Slik er trollenes natur.
Når menneskeveven veves
av regnbuefarget tråd.
Da vil trollet ha sin egen tråd:
den grå..."

Dessverre er denne teksten minst like aktuell i dag.

I dag gir det naturlig nok ingen mening å prøve å finne et parti som kan knyttes opp mot musikken. Jeg skal istedenfor vise dere et av mine favorittpartier. Dagens parti er en ekte gjørmekamp hvor partene lar aggresjonen få utløp et av de få stedene hvor den hører hjemme – over sjakkbrettet.

Vi skal se hvordan hvit forsøker et ambisiøst partiopplegg mot fransk forsvar hvor han tar terreng mot å gi svart utviklingsforsprang. En slik taktikk er effektiv når den fungerer, men her blir hvit straffet brutalt.

Bartłomiej Macieja (2582) - Vassily Ivanchuk (2731)

Moskva, 30.11.2001

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Sc3 Sf6 4.e5 Sfd7 5.Sce2

Hvit har ofte litt problemer med å finne fornuftig arbeid for springeren på c3 i denne varianten. Samtidig er kontroll over d4-feltet viktig i slike sentrumsstrukturer fordi mye av svarts motspill knytter seg til angrep mot hvits bondekjede d4/e5. Macieja ønsker derfor å la springeren delta i forsvaret av bondesentrumet og støtte opp om sentrum med c2-c3, men prisen er høy. Springeren flyttes for andre gang og i tillegg er løperen på f1 neppe fornøyd med tingenes tilstand.

5...c5

Svart går umiddelbart til angrep på hvits bondekjede.

6.f4 Jeg tror dette trekket ble introdusert av Anand. Før reagerte hvit automatisk med c3 for å styrke bondekjeden. Anand tok seg derimot tid til å øke kontrollen over hvits fremste bonde. Hans poeng var at hvit ikke trenger å frykte cxd4 fordi han kan slå igjen med springeren som da blir stående optimalt på d4 med støtte fra g1-springeren som går til f3. Svart gjør derfor lurt i å vente med avklaringen i sentrum, slik at hvit fortsatt må finne et fornuftig arbeid for hvitfeltsløperen.

6...Sc6 7.c3 Le7 8.Sf3 0-0 9.a3

Macieja bryter alle regler for utvikling og flytter enda en bonde i åpningen. Det han ønsker nå er å få spilt b2-b4 for å tvinge svart til å avklare situasjonen i sentrum. Påstanden hans er at hvits terrengfordel gjør det vanskelig for svart å utnytte utviklingsforspranget, men han beviser det dårlig i dette partiet i alle fall.

9...a5 Svart tar seg tid til å hindre hvits plan på den mest naturlige måten. 9.-c4 var kanskje også mulig, men svart gir da opp deler av sentrumskampen, og med en mer lukket stilling får hvit bedre tid til å fullføre utviklingen.

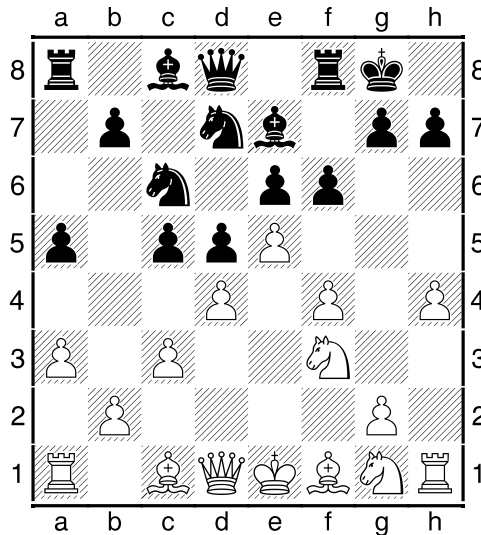
10.h4

En alternativ måte å spille på er 10.Sg3, men etter 10...f5 står hvits springer på g3 litt feilplassert. Stillingen er omtrent i balanse etter 11.Ld3 cxd4 12.cxd4 Sb6 13.Se2 a4 14.0-0 Sa5 15.Kh1 Ld7 som i Lanka,Z-Lupu,M, 1992

10...f6

Ivanchuk reagerer på riktig måte, med et motstøt i sentrum.

11.Seg1

Med f-linjen på vei til å åpnes opp, ser Macieja at han må få fullført utviklingen. Det virker kanskje rart å si at Se2-g1 er et utviklingstrekk, men springeren hadde ikke så mange andre gode felter heller. På g3 gjør den ikke så mye fornuftig, og fra g1 kan den kanskje flytte til f3 etter hvert for å bidra i kampen om sentrum.

Samtidig kan hvit neppe påstå at han har vært heldig med utviklingen. Etter elleve trekk har han bare klart å utvikle én springer. Det er også uklart hvordan og hvor hvit kan få kongen i sikkerhet. Kanskje er dette alt i alt en for høy pris å betale for terrengfordelen.

11...cxd4

Ivanchuk fortsetter å øke presset mot hvits sentrum

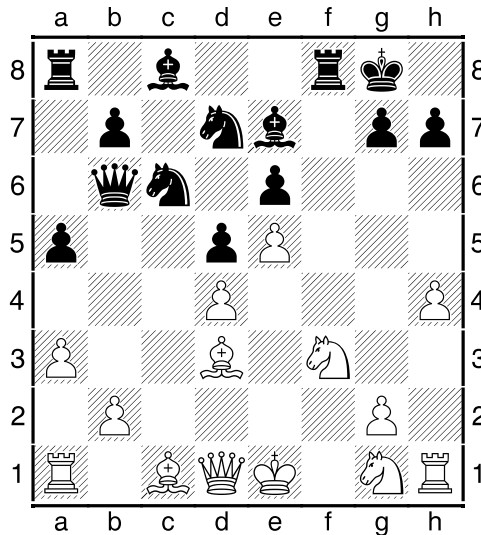
12.cxd4 Db6 13.Ld3

Et utrolig provoserende trekk. Hvit tillater nå et lovende offisersoffer som er ganske standard i disse stillingene. Jeg er helt sikker på at Macieja visste hva som kom, og at han gikk inn i det med åpne øyne. Kanskje er ikke svarts angrep avgjørende, men hvit har en vanskelig forsvarsjobb foran seg.

Alternativet 13.Sh3 ville hindret partifortsettelsen, men springeren kan ikke være særlig fornøyd på h3.

13...fxe5 14.fxe5

[SE DIAGRAM NESTE SIDE]

14...Sdxe5

Bang! For prisen av en offiser (mot to bønder) åpner svart slusene mot den hvite kongen.

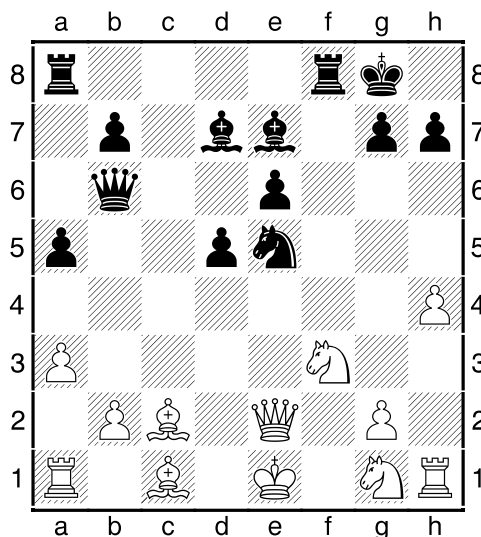
15.dxe5 Sxe5 16.Lc2

Hvit kunne prøvd med et motoffer for å dekke matten på f2: 16.Lxh7+ Kxh7 17.Dc2+ Kg8 18.Sxe5 men da hadde Ivanchuk en overraskelse på lur 18...Lxh4+! 19.Kd2 (19.Txh4 Dxxg1+ er game over.) 19...Dd4+ 20.Sd3 Lg5+ 21.Ke1 Lh4+ og svart har minst remis, men kanskje heller ikke mer; 16.Sxe5 Df2# er ikke å anbefale :-)

16...Ld7

svart tar seg tid til å få med alle offiserene. Hvitfeltsløperen har nå også muligheten til å delta i angrepet fra b5 med en fin diagonal ned mot den hvite kongen.

17.De2

Hvit dekker nå matten på f2 og gjør seg klar til å spise hesten på e5.

17...Tac8

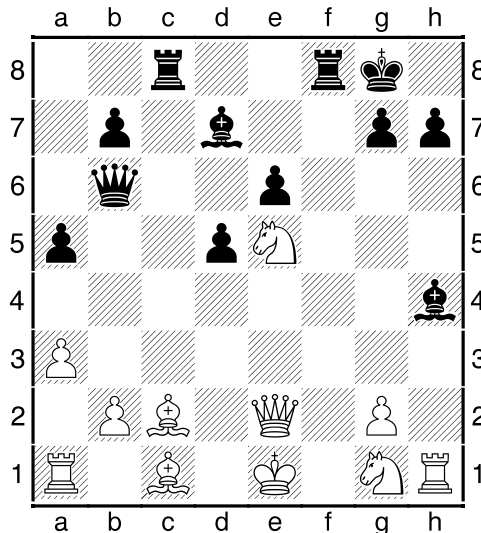
Dette er partiets stjernetrekk. Ivanchuk ignorerer hvits trussel og får istedenfor tårnet med i

spill. Alle de svarte offiserene deltar nå i angrepet. Hvit har en offiser mer og kan plukke med seg enda en, men så lenge alle brikkene hans er plassert i stallen, er det vanskelig å utnytte det materielle overtaket.

18.Lxh7+

Et desperat forsøk på å få motspill, men hvits stilling var uansett vanskelig. Siden hvit har dekket matten på f2, er 18.Sxe5 den naturlige fortsettelsen, men svart har det geniale 18...Lxh4+

[Analysediagram]

som viser en av fordelene med å ha mange utviklede brikker: man kan alltid ofre noen av dem i angreps interesse :-)

19.Kd1 blir møtt med 19...La4 som viser enda en fordel med tårnet på c2 - det tar et fluktfelt fra den hvite kongen 20.Lxa4 Dd4+ 21.Sd3 (21.Ld2 Dxa4+ 22.b3 Dxb3#; 21.Dd2 Tf1+ 22.Ke2 Tf2+ 23.Kd1 Txc1+ og hvit blir raskt matt etter 24.-Dxd2) 21...Dxa4+ 22.b3 Dxb3+ 23.Kd2 Tc2+ 24.Ke3 Lg5+ 25.Kd4 Dc3#.

Alternativene er ikke bedre:

a) 19.Kd2 Dd4+ 20.Ld3 La4!, og hvit har ingen fornuftige forsvar mot 21.-Tc2+;

b) 19.Txh4 Dxg1+ 20.Kd2 er varianten som stiller svart på de vanskeligste prøvene. **b1)** 20...Tf2 går ikke fordi hvit har den fantastiske redningen 21.Lxh7+ Kf8 (21...Kh8 22.Sg6#) 22.Tf4+! Txf4 23.Sg6+ Kf7 24.Sxf4+-; **b2)** 20...Txc2+ går heller ikke. Hvit kan gi tilbake noe av overfloden med 21.Kxc2 Tf2 22.Ld2 og svart går tom for krutt; **b3)** Disse to variantene viser også hvilke typer motspill svart må passe seg for, og svart har det fantastiske trekket 20...g5 som gir kongen et fluktfelt og tar f4 fra det hvite tårnet. Hvit er nå fortapt i alle varianter, for eksempel 21.Th3 Tf2 og svart plukker med seg dronningen.

18...Kxh7 19.Dxe5

19.Sxe5 hjelper heller ikke. Svart slår seg gjennom med 19...Lb5 20.Dh5+ Kg8 21.Sgf3 Txc1+

19...Ld6 20.Le3

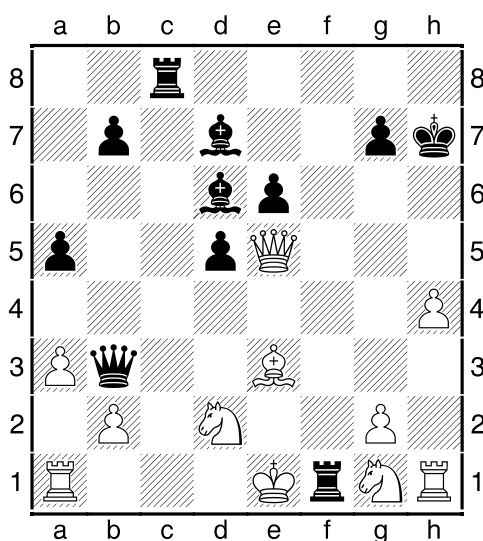
Hvit prøver et motangrep mot den svarte dronningen. 20.Dh5+ Kg8 21.Sg5 truer matt, men svart er først 21...Df2+ 22.Kd1 La4+ 23.b3 Lxb3#

20...Db3

og hvit er fortapt.

21.Sd2 Alternativene er like ille. Svart vinner etter 21.Dxd6 Dxe3+ 22.Se2 Tc2 23.Sg5+ Kg8 og etter 21.Dh5+ Kg8.

21...Tf1+

Det avgjørende kølleslaget.

22.Kxf1 Dd3+ 23.Kf2 Lxe5

Svart har nå materiell fordel og avgjørende angrep. Hvit fortsatte den ujevne kampen noen få trekk til.

24.Sgf3 Lxb2 25.Tab1 Tc2 26.Thd1 e5 27.g3 Lg4

men her hadde han fått nok. En imponerende forestilling av Ivanchuk!

0-1

Kristian Trygstad